Ministerie van Economische Zaken
en Klimaat

Aan de Minister van Economische Zaken en Klimaat

nota

Kamerbrief gelijk speelveld industriële subsidies

Aanleiding

- Deze Kamerbrief geeft invulling aan een motie van, en een toezegging aan het Kamerlid Zeedijk (NSC) die beiden ingaan op industriële subsidies en het belang van een gelijk speelveld hieromtrent. De toezegging volgt uit het door MBHOS gevoerde Commissiedebat RBZ/Handel.
- Daar in de huidige internationale context het denken over de rol van de overheid in industriebeleid verschuift en hierin het risico schuilt dat het Europees concurrentievermogen onder druk komt te staan, dient deze Kamerbrief er tevens toe om de Kamer een overzicht te bieden van het brede instrumentarium dat beschikbaar is om het mondiaal speelveld te blijven borgen. Sinds het aantreden van het kabinet zijn hiervoor verschillende handelsdefensieve en handelsbevorderende instrumenten en strategieën ontwikkeld. De laatste soortgelijke brief op dit vlak dateert van 2019.

Geadviseerd besluit

- Uw akkoord op de bijgaande Kamerbrief die u samen met MBHOS aan de Kamer verstuurt.
- Het is het streven deze brief nog voor de buitengewone Europese Raad van 17-18 april met de Kamer te delen. Hier staat versterking van het lange-termijnconcurrentievermogen van de EU, waar subsidies een onderdeel van kunnen zijn, op de agenda.

Kernpunten

- Tijdens het Commissiedebat RBZ/Handel, heeft MBHOS toegezegd aan het Kamerlid Zeedijk (NSC) om samen met u de Kamer te informeren over "een 'plan B' voor eerlijke concurrentie en een gelijk speelveld voor

industriële subsidies". Deze toezegging volgt uit debat over de kabinetsinzet voor de 13e Miniseriële Conferentie van de Wereldhandelsorganisatie (WTO) van eind februari. Hierin steunde Nederland het initiatief een werkprogramma over handel en industriepolitiek te starten ten behoeve van de transparantie en een gelijk speelveld voor industriële subsidies ("Plan A"). Constaterende dat dit een proces van de lange adem zal zijn – er kon inderdaad geen overeenstemming worden bereikt over dit programma tijdens MC13 – vroeg het Kamerlid Zeedijk naar het 'Plan B' van het kabinet. (Ad 1)

- In de Motie Zeedijk wordt het kabinet gevraagd om een kwantitatieve vergelijking van innovatiesubsidies in de VS en Azië te maken (Ad 2) en aan te geven op welke wijze Nederlandse en Europese staatssteunwetgeving zou kunnen worden aangepast om beter met deze landen te kunnen concurreren (Ad 3). Gelet op het feit dat motie en toezegging nauw met elkaar verband houden, worden beiden afgedaan in deze brief.

Ad 1

- In de brief gaat u eerst in op de veranderende positie en werking van de WTO afgezet tegen het belang dat juist een land als Nederland heeft bij een open, op regelsgebaseerd handelssysteem.
- Tevens beschrijft u in de brief het verschuivend denken over de rol van de overheid in industriebeleid als gevolg van geopolitieke ontwikkelingen, de maatschappelijke uitdagingen waar we voor staan, en de gebleken kwetsbaarheid van mondiale waardeketens. Hierbij benadrukt u dat hierin het risico schuilt dat het Europees concurrentievermogen onder druk komt te staan en dat beleidsantwoorden hierop, gebaseerd dienen te worden op een combinatie van kwalitatieve analyse van het industriebeleid van landen en beschikbare data en kwantitatief onderzoek waar mogelijk.
- U benoemt vervolgens enkele van de meest recent genomen maatregelen in de VS, China en in de EU op het terrein van industriebeleid om hiermee het krachtenveld te illustreren.
- Omdat niet alle subsidies in de vorm van financiële middelen worden gegeven, onderstreept u in deze brief dat het belangrijk is dat in het bevorderen van het gelijk speelveld breed gekeken wordt naar mogelijke instrumenten waarmee het Europees bedrijfsleven in positie kan worden gebracht om op gelijke voet te concurreren met bedrijven uit derde landen. In dit kader noemt u naast zaken als het versterken van de interne markt, CBAM en het Internationaal Aanbestedingsintrument ook de manieren waarop het kabinet zich tot nu toe heeft ingezet om strategische sectoren en innovatie te versterken (via IPCEI-deelname, NTS, Groeimarktenanalyse, NGF, aanpak van strategische afhankelijkheden etc.). Ook licht de brief het handelsdefensief instrumentarium toe, zoals antidumping- en antisubsidiemaatregelen.

Ad 2

- De brief licht toe dat er geen eenduidige afgebakende definitie is van de term subsidie. Het hoeft niet alleen om financiële steun te gaan, het kan ook om indirecte overheidssteun gaan. Dat maakt kwantitatieve vergelijking lastig. Om aan de motie Zeedijk invulling te geven, zijn

daarom naast een kwalitatieve schets van het krachtenveld, de cijfers op het gebied van R&D-overheidsuitgaven vergeleken o.b.v. cijfers van Rathenau Instituut. In de brief nemen we echter ook de ruimte om hier kwalitatieve duiding aan toe te voegen, gelet op de cijfermatige beperkingen. We verwijzen naar rapporten van OESO, WTO, Wereldbank, IMF, Rathenau, Mckinsey, Merics, Cepii, TNO, IEA, ASPI en Eurostat.

Ad 3

- Ten aanzien van staatssteun geeft u aan dat een internationale subsidierace moet worden voorkomen. Te flexibele staatssteunkaders zonder goede waarborgen voor het gelijke speelveld, kunnen leiden tot toename van ongelijkheid tussen EU-lidstaten. Daarom is de kabinetsinzet ten aanzien van staatssteun dat er minder en vooral beter gerichte staatssteun gegeven moeten worden. U erkent echter dat in het licht van de noodzakelijke groene en digitale transitie evenals vanuit weerbaarheidsoogpunt en in geval van marktfalen vaker gerichte staatssteun nodig kan zijn.